

DELEGATURA UOKiK W KATOWICACH

Katowice, dn. 25.03.2004r.

RKT-61-06/04/SG

DECYZJA Nr RKT-15/2004

I. Na podstawie art. 23 c ust. 1 w związku z art. 23 a ust. 1 ustawy z dnia 15 grudnia 2000r. o ochronie konkurencji i konsumentów (tekst jedn. Dz. U. z 2003r. Nr 86, poz. 804 z późn. zm.) oraz stosownie do art. 28 ust. 6 tej ustawy i § 6 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 19 lutego 2002r. w sprawie określenia właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Dz.U. z 2002r. Nr 18, poz. 172; Dz.U. z 2003r. Nr 6, poz. 68) po przeprowadzeniu postępowania wszczętego z urzędu w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów,

– działając w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów:

uznaje się za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów działanie Banku Przemysłowo – Handlowego PBK S.A., ul. Al. Pokoju 1, 31-548 Kraków, polegające na:

- naruszeniu art. 4 ust. 2 pkt 10 ustawy z dnia 20 lipca 2001r. o kredycie konsumenckim (Dz. U. z 2001r. Nr 100, poz. 1081 z późn. zm.) w związku z art. 8 tej ustawy, w ten sposób że w „umowie o pożyczkę dyskontową” Bank Przemysłowo – Handlowy PBK S.A. przewidując możliwość spłaty pożyczki przed terminem określonym w harmonogramie spłat, nie informuje o skutkach przedterminowej spłaty kredytu przez konsumenta,
- naruszeniu art. 4 ust. 2 pkt 9 ustawy z dnia 20 lipca 2001r. o kredycie konsumenckim (Dz. U. z 2001r. Nr 100, poz. 1081 z późn. zm.), w ten sposób że w „umowie o pożyczkę dyskontową” Bank Przemysłowo – Handlowy PBK S.A. nie informuje o łącznej kwocie wszystkich kosztów opłat i prowizji, do których zapłaty obowiązany jest konsument

i **nakazuje się** zaniechanie jej stosowania.

II. Na podstawie art. 23 d w związku z art. 23 a ust. 1 ustawy z dnia 15 grudnia 2000r. o ochronie konkurencji i konsumentów (tekst jedn. Dz. U. z 2003r. Nr 86, poz. 804 z późn. zm.) oraz stosownie do art. 28 ust. 6 tej ustawy i § 6 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 19 lutego 2002r. w sprawie określenia właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Dz.U. z 2002r. Nr 18, poz. 172; Dz.U. z 2003r. Nr 6, poz. 68) po przeprowadzeniu postępowania wszczętego z urzędu w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów,

– działając w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów:

stwierdza się, że praktyka Banku Przemysłowo – Handlowego PBK S.A., ul. Al. Pokoju 1, 31-548 Kraków polegająca na tym, że w ulotce informującej o obniżce oprocentowania kredytów pod nazwą „Tańsze kredyty - nawet o 2%!”, w części dotyczącej oprocentowania limitu w saldzie debetowym Bank Przemysłowo-Handlowy PBK S.A. informując o oprocentowaniu nie precyzuje czy jest ono nominalne czy też rzeczywiste, **nie narusza** zbiorowych interesów konsumentów.

III. Na podstawie art. 105 § 1 k.p.a. w związku z art. 80 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (tekst jedn. Dz.U. z 2003r. Nr 86, poz. 804 z późn. zm.) oraz stosownie do art. 28 ust. 6 ww. ustawy i § 6 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 19 lutego 2002 r. w sprawie określenia właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Dz.U. z 2002r. Nr 18, poz. 172; z 2003r. Nr 6, poz. 68)

– w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów:

umarza się postępowanie w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów wszczęte z urzędu przeciwko Bankowi Przemysłowo – Handlowemu PBK S.A., ul. Al. Pokoju 1, 31-548 Kraków, w związku z podejrzeniem podejmowania przez tego przedsiębiorcę, bezprawnych działań noszących znamiona praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, co może stanowić naruszenie art. 23 a ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, w ten sposób, że w „Regulaminie kredytowania dla osób fizycznych w Banku Przemysłowo-Handlowym PBK S.A.” Bank Przemysłowo – Handlowy PBK S.A. stosuje postanowienia wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umów, uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ k.p.c. tj.: „*Sądem właściwym dla rozpatrywania wszelkich sporów mogących wyniknąć z umowy zawartej pomiędzy Bankiem, a Kredytobiorcą jest sąd miejscowo właściwy dla Oddziału Banku, w którym zawarto umowę.*”, **jako bezprzedmiotowe.**

IV. Na podstawie art. 23 c ust. 2 ustawy z dnia 15 grudnia 2000r. o ochronie konkurencji i konsumentów (tekst jedn. Dz. U. z 2003r. Nr 86, poz. 804 z późn. zm.) oraz stosownie do art. 28 ust. 6 tej ustawy i § 6 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 19 lutego 2002r. w sprawie określenia właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Dz.U. z 2002r. Nr 18, poz. 172; Dz.U. z 2003r. Nr 6, poz. 68) po przeprowadzeniu postępowania wszczętego z urzędu w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów,

– działając w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów:

określa się Bankowi Przemysłowo – Handlowemu PBK S.A., ul. Al. Pokoju 1, 31-548 Kraków, środki usunięcia trwających skutków naruszenia zbiorowych interesów konsumentów w celu wykonania nakazu określonego w pkt I polegające na umieszczeniu w umowach zawieranych w oparciu o wzorzec „umowy o pożyczkę dyskontową” informacji, o których mowa w art. 4 ust. 2 pkt 9 oraz art. 4 ust. 2 pkt 10 ustawy z dnia 20 lipca 2001r. o kredycie konsumenckim (Dz. U. z 2001r. Nr 100, poz. 1081 z późn. zm.) tej ustawy, w ten sposób, że informacje określone w pkt I *tiret* pierwsze i drugie niniejszej decyzji należy wprowadzić z dniem otrzymania niniejszej decyzji we wszystkich umowach zawieranych z konsumentami w oparciu o wzorzec „umowy o pożyczkę dyskontową”.

V. Na podstawie art. 100 e ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (tekst jedn. Dz.U. 2003r. Nr 86, poz. 804 z późn. zm.) oraz stosownie do art. 28 ust. 6 tej ustawy i § 6 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 19 lutego 2002r. w sprawie określenia właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Dz. U. Nr 18, poz. 172 z późn. zm.), po przeprowadzeniu postępowania wszczętego z urzędu w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów,

– działając w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów:

mając na uwadze ważny interes konsumentów nadaje się decyzji w zakresie punktu I i IV **rygor natychmiastowej wykonalności.**

VI. Na podstawie art. 72 w związku z art. 75 i art. 80 ustawy z dnia 15 grudnia 2000r. o ochronie konkurencji i konsumentów (tekst jedn. Dz. U. z 2003r. Nr 86, poz. 804 z późn. zm.) oraz stosownie do art. 28 ust. 6 tej ustawy i § 6 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 19 lutego 2002 r. w sprawie określenia właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Dz.U. z 2002r. Nr 18, poz. 172; Dz.U. z 2003r. Nr 6, poz. 68), po przeprowadzeniu wszczętego z urzędu postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów,

– działając w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów:

postanawia się zobowiązać Bank Przemysłowo – Handlowy PBK S.A., ul. Al. Pokoju 1, 31-548 Kraków, do poniesienia kosztów niniejszego postępowania w wysokości 49 zł (słownie złotych: czterdzieści dziewięć).

Uzasadnienie

W dniu 20.08.2003r. wszczęte zostało z urzędu, w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (zwanego dalej Organem Antymonopolowym), postępowanie w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, w związku z podejrzeniem podejmowania przez Bank Przemysłowo-Handlowy PBK S.A. ul. Towarowa 25A, 00-958 Warszawa, (zwany dalej Bankiem lub BPH PBK S.A.) bezprawnych działań noszących znamiona praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów. Postępowanie zostało wszczęte na skutek informacji uzyskanych w toku przeprowadzonego przez Organ Antymonopolowy postępowania wyjaśniającego (RKT-421-K-18/03/SG) w sprawie ustalenia czy nastąpiło naruszenie przepisów ustawy uzasadniające wszczęcie postępowania w sprawie zakazu stosowania praktyk naruszających zbiorowy interes konsumentów w zakresie przestrzegania przez ww. przedsiębiorcę ustawy z dnia 20 lipca 2001r. o kredycie konsumenckim. W toku ww. postępowania, w dniu 04.06.2003r. przeprowadzona została kontrola w Banku Przemysłowo - Handlowym PBK S.A., Oddział III w Katowicach, ul. Damrota 16.

Bankowi zarzucono podejmowanie bezprawnych działań noszących znamiona praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, co może stanowić naruszenie art. 23 a ust. 1 i 2 przywołanej na wstępie ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, w ten sposób, że:

I. w ulotce informującej o obniżce oprocentowania kredytów pod nazwą „Tańsze kredyty - nawet o 2%!”, w części dotyczącej oprocentowania limitu w saldzie debetowym Bank Przemysłowo-Handlowy PBK S.A. informując o oprocentowaniu nie precyzuje czy jest ono nominalne czy też rzeczywiste, co może naruszać art. 16 ustawy o kredycie konsumenckim.

Następnie, w dniu 15.09.2003r. postanowieniem nr 3 ww. postępowanie rozszerzono dodatkowo zarzucając Bankowi podejmowanie bezprawnych działań noszących znamiona praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, co może stanowić naruszenie art. 23 a ust. 1 i 2 przywołanej na wstępie ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, w ten sposób, że:

I. Bank Przemysłowo-Handlowy PBK S.A. w „umowie o pożyczkę dyskontową” przewidując możliwość spłaty pożyczki przed terminem określonym w harmonogramie spłat, nie informuje o skutkach przedterminowej spłaty kredytu przez konsumenta zgodnie z art. 4 ust. 2 pkt 10 ustawy z dnia 20 lipca 2001r. o kredycie konsumenckim w związku z art. 8 tej ustawy.

II. Bank Przemysłowo-Handlowy PBK S.A. w „umowie o pożyczkę dyskontową” nie informuje o łącznej kwocie wszystkich kosztów opłat i prowizji, do których zapłaty obowiązany jest konsument, zgodnie z art. 4 ust. 2 pkt 9 ustawy o kredycie konsumenckim.

III. W „Regulaminie kredytowania dla osób fizycznych w Banku Przemysłowo-Handlowym PBK S.A.”, Bank Przemysłowo-Handlowy PBK S.A. stosuje postanowienie wzorca umownego, które zostało wpisane do rejestru postanowień wzorców umów, uznanych za niedozwolone tj.: *„Sądem właściwym dla rozpatrywania wszelkich sporów mogących wyniknąć z umowy zawartej pomiędzy Bankiem, a Kredytobiorcą jest sąd miejscowo właściwy dla Oddziału Banku, w którym zawarto umowę.”*

W dniu 30.01.2004 r. postanowieniem Nr 5 rozszerzono ww. postępowanie poprzez postawienie ww. zarzutów Bankowi Przemysłowo - Handlowemu PBK S.A. ul. Al. Pokoju 1, 31-548 Kraków (zwany dalej Bankiem lub BPH PBK S.A.).

W wyniku analizy dokumentów zebranych w toku powyższej kontroli oraz niniejszego postępowania (faktycznie zawarte umowy oraz ulotka reklamowa) stwierdzono, iż BPH PBK S.A. w ulotce informującej o obniżce oprocentowania kredytów pod nazwą „Tańsze kredyty - nawet o 2%!”, (karta nr 4), w części dotyczącej oprocentowania limitu w saldzie debetowym BPH PBK S.A. informując o oprocentowaniu nie precyzuje czy jest ono nominalne czy też rzeczywiste. W „umowie o pożyczkę dyskontową” (karty nr 35 do nr 38 *verte*, nr 39 do nr 42 *verte*, nr 43 do nr 46 *verte*, 75 do nr 84 *verte*) przewidując możliwość spłaty pożyczki przed terminem określonym w harmonogramie spłat, nie informuje o skutkach przedterminowej spłaty kredytu przez konsumenta, gdyż brak jest informacji o tym, że konsument nie jest zobowiązany do zapłaty oprocentowania za okres po spłacie kredytu. W umowach zawartych w dniu 09.10.2003r. oraz 10.10.2003r. taka informacja została umieszczona (karty nr 85 do nr 96 *verte* oraz nr 97 do nr 108 *verte*). Także w

przedstawionych wzorcach taka informacja została zamieszczona (karty nr 57 do nr 63 oraz nr 64 do nr 70). Postępowanie wykazało również, że w „umowie o pożyczkę dyskontową” BPH PBK S.A. nie informuje również o łącznej kwocie wszystkich kosztów opłat i prowizji, do których zapłaty obowiązany jest konsument, a w „Regulaminie kredytowania osób fizycznych w Banku Przemysłowo-Handlowym PBK S.A.” (karty nr 47 – 48), BPH PBK S.A. stosuje postanowienie wzorca umownego, które zostało wpisane do rejestru postanowień wzorców umów, uznanych za niedozwolone tj.: *„Sądem właściwym dla rozpatrywania wszelkich sporów mogących wyniknąć z umowy zawartej pomiędzy Bankiem, a Kredytobiorcą jest sąd miejscowo właściwy dla Oddziału Banku, w którym zawarto umowę.”* Sąd Okręgowy w Warszawie - Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów wyrokiem z dnia 31.01.2003 r. o sygn. akt XVII Amc 31/02 uznał za niedozwolone postanowienie o treści *„Wszelkie spory wynikłe na tle zawartej umowy podlegają wyłączności sądu powszechnego dla siedziby firmy przyjmującej zamówienie.”*, które w dniu 30.06.2003r., w pozycji 41, zostało wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone.

W odpowiedzi na wszczęcie postępowania (karty nr 8 oraz nr 50), w zakresie zarzutu dotyczącego ogłoszenia informującego o obniżce oprocentowania kredytów pod nazwą „Tańsze kredyty - nawet o 2%!”, Bank podniósł, że zgodnie z nowelizacją ustawy o kredycie konsumenckim (ustawa z dnia 22 maja 2003r. o zmianie ustawy o kredycie konsumenckim Dz. U. z 2003r. Nr 109, poz. 1030) dodany został pkt 5 do art. 3 ust. 2, który wyłącza stosowanie ustawy o kredycie konsumenckim dla kredytów konsumenckich przewidujących limit zadłużenia pożyczek i kredytów odnawialnych w rachunku oszczędnościowo-rozliczeniowym lub w innych rachunkach oszczędnościowych innych niż rachunki kredytowe [...]. Bank wyjaśnił też, że oprocentowanie wskazane w ww. ulotce jest oprocentowaniem nominalnym (karta nr 8), obliczonym według najkorzystniejszej symulacji. W zakresie braku informacji o skutkach przedterminowej spłaty kredytu Bank podniósł, iż w takim wypadku nie pobiera prowizji. Co do zarzutu nieumieszczenia w „umowie o pożyczkę dyskontową” informacji o łącznej kwocie wszystkich kosztów opłat i prowizji, do których zapłaty obowiązany jest konsument, BPH PBK S.A. wyjaśnił, iż ww. koszty zawarte są w zapisach § 5 ust. 2 umowy (koszty zabezpieczeń) i § 6 (koszt całkowity), informując jednocześnie, że do nowych wzorców umów, obowiązujących od 29.09.2003r. dodany został odrębny paragraf informujący o łącznym koszcie. Bank podniósł także, iż przytoczona w treści zarzutu klauzula abuzywna nigdy nie zaistniała w regulacjach przyjętych przez Bank dotyczących kredytów konsumenckich, gdyż nigdy nie zastrzegął jako właściwego sądu określanego wg miejsca swojej siedziby (Kraków). Bank poinformował także (karta nr 51), że celowo przyjął rozwiązanie polegające na tym, że zapisy regulaminu w stosunku do klientów – konsumentów są wyłączone przez zapisy zawarte w umowie (tj. *„Sądem właściwym dla rozpatrywania sporów, mogących wyniknąć na tle stosowania niniejszej umowy w tym spraw o nadanie klauzuli wykonalności bankowemu tytułowi egzekucyjnemu jest sąd miejscowo właściwy dla miejsca zamieszkania Pożyczkobiorcy lub sąd właściwy dla siedziby Oddziału BPH PBK S.A., który udzielił pożyczki.”*), której wzorzec dla konsumentów jest stosowany obok wzorca dla klientów nie będących konsumentami, natomiast ww. regulamin jest przewidziany łącznie dla obu grup klientów. Bank poinformował także, że z zapisu zawartego w umowie wykreślił zwrot *„lub sąd właściwy dla siedziby Oddziału BPH PBK S.A., który udzielił pożyczki”*.

Organ Antymonopolowy zważył co następuje.

Zgodnie z art. 23 a ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów przez praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów rozumie się godzące w nie bezprawne działanie przedsiębiorcy. Nie jest zbiorowym interesem konsumentów suma indywidualnych interesów konsumentów. Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów w art. 23 a ust. 2 stanowi, że za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów uważa się w szczególności stosowanie postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ Kodeksu postępowania cywilnego, naruszanie obowiązku udzielania konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji, nieuczciwą lub wprowadzającą w błąd reklamę i inne czyny nieuczciwej konkurencji godzące w zbiorowe interesy konsumentów. Zbiorowe interesy konsumentów podlegają zatem ochronie przed

godzącymi w nie naruszeniami polegającymi na sprzecznych z prawem (zakazanych przez przepisy innych ustaw) działaniach przedsiębiorców. Tworząc katalog działań, które będą uznane za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów ustawodawca posłużył się zwrotem „w szczególności”. Oznacza to, że wskazany katalog ma charakter przykładowy. Zamiarem ustawodawcy było uznanie za praktykę działań, które naruszyły przepisy innych ustaw. W przepisie art. 23 a ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów nie ma odwołania do konkretnych ustaw, z tego względu, że byłoby to sprzeczne z zasadami poprawnej legislacji, ale też niepotrzebnie ograniczało Organ Antymonopolowy w jego decyzjach w sprawach niedozwolonych praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów. Normy materialnoprawne istotne dla rozstrzygnięcia zawartego w decyzji znajdują się w innych ustawach, poza ustawą o ochronie konkurencji i konsumentów. Organ Antymonopolowy wydając decyzję, o jakiej mowa w art. 23 c ww. ustawy, musi zatem zastosować inne ustawy i na podstawie ich przepisów ocenić, czy działanie przedsiębiorcy było bezprawne. Przesłankami zastosowania art. 23 a ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w przedmiotowej sprawie jest wykazanie bezprawności działań przedsiębiorcy polegających na naruszeniu zbiorowych interesów konsumentów.

Wobec powyższego, aby określone zachowanie mogło zostać uznane za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów konieczne jest łączne spełnienie dwóch przesłanek:

- bezprawne działanie przedsiębiorcy,
- działanie powyższe narusza zbiorowe interesy konsumentów.

Warunki udzielania kredytów konsumenckich zostały uregulowane w ustawie z dnia 20 lipca 2001r. o kredycie konsumenckim. Ustawa ta określa niezbędne elementy umowy o kredyt konsumencki. Zgodnie z art. 2 ww. ustawy przez umowę kredytu konsumenckiego rozumie się umowę, na mocy której przedsiębiorca w zakresie swojej działalności, zwany dalej „kredytodawcą” udziela lub daje przyrzeczenie udzielenia konsumentowi kredytu w jakiegokolwiek postaci. Określa ona również obowiązki i prawa stron takiej umowy. Celem wprowadzenia do przedmiotowej ustawy szczegółowych zapisów nakładających na kredytodawców określone obowiązki było zapewnienie klientowi należytej ochrony przed silniejszą stroną umowy, jaką jest kredytodawca. Przeprowadzając analizę faktycznie zawartych „umów o pożyczkę dyskontową” Organ Antymonopolowy oparł się zatem na ustawie o kredycie konsumenckim i dokonał następujących ustaleń.

Art. 4 ust. 2 pkt 10 ustawy o kredycie konsumenckim przewiduje, że informacja o uprawnieniu i skutkach przedterminowej spłaty kredytu przez konsumenta powinna być zawarta w umowie. Z kolei art. 8 ust. 2 tejże ustawy przewiduje, że konsument, który spłaca kredyt przed terminem w przypadku kredytu oprocentowanego nie jest zobowiązany do zapłaty oprocentowania za okres po spłacie kredytu. Artykuł 4 ust. 2 ww. ustawy precyzyjnie wskazuje obligatoryjną zawartość dokumentu umownego, przede wszystkim chroniąc prawo konsumenta do rzetelnej informacji. Wobec powyższego dokument umowny musi być tak sformułowany, żeby konsument nie posiadał najmniejszych wątpliwości co do zakresu swoich uprawnień. Ustawodawca przesądził, iż pewne informacje bezwzględnie muszą zostać zawarte w dokumencie umownym - zgodnie z uzasadnieniem rządowym do projektu ustawy o kredycie konsumenckim „w art. 4 ust. 2 oraz art. 5 wyliczone zostały postanowienia umowne, które winny się znaleźć w dokumencie umowy” (projekt wraz z uzasadnieniem dostępny na stronach www.sejm.gov.pl). Należy wobec powyższego przyjąć, iż ww. artykuły ustawy o kredycie konsumenckim określają minimalną treść dokumentu umownego.

W związku z powyższym z uwagi na fakt, iż w przedmiotowej sprawie informacja o tym, że konsument nie jest zobowiązany do zapłaty oprocentowania za okres po spłacie kredytu nie znajduje się w dokumencie umownym (umowy: karty nr 35 do nr 38 *verte*, nr 39 do nr 42 *verte*, nr 43 do nr 46 *verte*, 75 do nr 84 *verte*) naruszony został art. 4 ust. 2 pkt 10 ustawy o kredycie konsumenckim, a działanie Banku jest bezprawne.

Jak wspomniano powyżej art. 4 ust. 2 ustawy o kredycie konsumenckim określa niezbędne elementy dokumentu stwierdzającego zawarcie umowy przez konsumenta. Jednym z niezbędnych elementów dokumentu umownego jest także informacja o łącznej kwocie wszystkich kosztów, opłat i prowizji do których zapłaty zobowiązany jest konsument (art. 4 ust. 2 pkt 9 ustawy o kredycie konsumenckim). Ustawodawca przesądził zatem, podobnie jak w przypadku ww. informacji o

uprawnieniu i skutkach przedterminowej spłaty kredytu przez konsumenta, że łączna kwota wszystkich kosztów opłat i prowizji winna być podana do wiadomości klienta w otrzymywanym przez niego dokumencie umownym i nie jest wystarczające zaprezentowanie wyłącznie składników tejże opłaty – konieczne jest ich zsumowanie. Jakkolwiek zauważyć należy, iż w przedstawionych najnowszych umowach oraz w przedstawionym najbardziej aktualnym wzorcu umownym informacje, o których mowa art. 4 ust. 2 pkt 9 oraz pkt 10 ustawy o kredycie konsumenckim zostały już zamieszczone, to okoliczność ta nie może stanowić przesłanki, dla której zmieni się negatywna ocena takiego działania. BPH PBK S.A. w swej działalności winien zatem dochowywać należytej staranności aby takie działanie nie miało więcej miejsca.

Wobec powyższego z uwagi na fakt, iż w „umowie o pożyczkę dyskontową” (umowy: karty nr 35 do nr 38 *verte*, nr 39 do nr 42 *verte*, nr 43 do nr 46 *verte*, 75 do nr 84 *verte*) nie zamieszczono informacji, o których mowa w art. 4 ust. 2 pkt 9 ustawy o kredycie konsumenckim spełniona zostaje przesłanka bezprawności działania przedsiębiorcy.

W myśl art. 23 a ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów dla stwierdzenia, że przedsiębiorca stosuje praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów niezbędne jest łączne spełnienie dwóch przesłanek: działanie przedsiębiorcy musi być bezprawne i zarazem naruszać zbiorowe interesy konsumentów. Wobec powyższego drugą przesłanką, której wykazanie jest niezbędne dla stwierdzenia, iż przedsiębiorca stosuje praktyki naruszające zbiorowe interesy konsumentów jest ustalenie, iż jego bezprawne działanie narusza zbiorowe interesy konsumentów.

Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów reguluje zasady i tryb przeciwdziałania praktykom naruszającym zbiorowe interesy konsumentów, co wynika z treści art. 1 ust. 2 tej ustawy. Zbiorowy interes konsumentów znaczy dotyczący ogółu, a naruszenie tego interesu może mieć miejsce, gdy skutkami działań sprzecznych z ustawą o ochronie konkurencji konsumentów dotknięty jest szerszy krąg uczestników rynku, jak i wtedy, gdy działania te wywołują inne niekorzystne zjawiska. Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów w odniesieniu do konsumentów chroni ich interesy jako zjawiska o charakterze instytucjonalnym, zbiorowym. Działaniami antykonsumenckimi są jedynie takie działania, które dotyczą sfery interesów szerokiego kręgu uczestników rynku.

Zdaniem Organu Antymonopolowego zakwestionowane w przedmiotowej decyzji działanie Banku polegające na tym, że w „umowie o pożyczkę dyskontową” BPH PBK S.A. przewidując możliwość spłaty pożyczki przed terminem określonym w harmonogramie spłat, nie informuje o wszystkich skutkach przedterminowej spłaty kredytu przez konsumenta, jak również na tym, że w ww. umowach nie zamieszczono informacji o łącznej kwocie wszystkich kosztów, opłat i prowizji, do których zapłaty zobowiązany jest konsument - godzi w interes konsumentów naruszając go, gdyż konsumenci nie mogą korzystać z zagwarantowanego zapisami ustawy o kredycie konsumenckim prawa do informacji, a także zachwiana jest równowaga stron umowy założona przez ustawodawcę w ww. ustawie – to konsument, wbrew intencjom ustawodawcy, staje się słabszą stroną stosunku zobowiązaniowego. Do stwierdzenia stosowania przedmiotowej praktyki niezbędne jest wykazanie, iż bezprawne działanie przedsiębiorcy godzące w interes konsumentów, dotyczy tzw. zbiorowego interesu konsumentów. W niniejszej sprawie mamy do czynienia z naruszeniem interesów nieograniczonej liczby konsumentów, których nie da się zidentyfikować tzn. aktualnych, a zwłaszcza potencjalnych klientów Banku, gdyż umowa której dotyczył zarzut była częścią oferty skierowanej do nieograniczonego kręgu odbiorców i każdy, chociażby tylko zainteresowany „umową o pożyczkę dyskontową” został dotknięty przedmiotową praktyką. Konsumentowi, który zawiera umowę nie jest dostarczana informacja w takim zakresie w jakim ustawodawca przesądził, że jest to konieczne. Konsument zmuszony jest samodzielnie dokonywać stosownych obliczeń co utrudnia mu właściwą ocenę skierowanej do niego oferty, nie jest także w stanie właściwie określić zakresu ciężących na nim obowiązków z uwagi na brak pewnych informacji w umowie. W związku z powyższym należy stwierdzić, iż w niniejszej sprawie został naruszony zbiorowy interes konsumentów i tym samym zasadne było podjęcie działań przewidzianych w ustawie o ochronie konkurencji i konsumentów dla odpowiedniej ochrony

konsumentów. Spełniona została zatem druga przesłanka konieczna do uznania zachowania przedsiębiorcy za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów.

W przedmiotowej sprawie zaistniały łącznie obie przesłanki konieczne do uznania zachowania przedsiębiorcy za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów - bezprawne działanie przedsiębiorcy i naruszenie zbiorowych interesów konsumentów.

W związku z powyższym należało orzec jak w punkcie I sentencji.

Odnosnie zarzutu podejmowania przez BPH PBK S.A. bezprawnych działań noszących znamiona praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, co może stanowić naruszenie art. 23 a ust. 1 przywołanej na wstępie ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, w ten sposób, że w ulotce informującej o obniżce oprocentowania kredytów pod nazwą „Tańsze kredyty - nawet o 2%!”, w części dotyczącej oprocentowania limitu w saldzie debetowym Bank Przemysłowo-Handlowy PBK S.A. informując o oprocentowaniu nie precyzuje czy jest ono nominalne czy też rzeczywiste, co może naruszać art. 16 ustawy o kredycie konsumenckim, stwierdzić należy co następuje.

Zgodnie z art. 16 ww. ustawy w ofertach i reklamach dotyczących kredytu konsumenckiego zawierających jakiegokolwiek dane dotyczące kosztu kredytu konsumenta kredytodawca lub podmiot pośredniczący w zawarciu umowy są obowiązani podawać rzeczywistą roczną stopę oprocentowania, wyliczoną od rzeczywistego kosztu kredytu. Uzasadnieniem takiego rozwiązania jest dostarczenie konsumentowi rzetelnej i pełnej informacji o ofercie kredytodawcy. Konsument na podstawie takiej informacji musi uzyskać możliwość porównania ofert poszczególnych kredytodawców w celu wyboru najkorzystniejszej oferty. Stopa oprocentowania stanowi jeden z zasadniczych elementów, które są przez kredytobiorcę brane pod uwagę jako kryterium wyboru ewentualnego kredytodawcy, stanowiąc zgodnie z art. 69 ust. 1 ustawy Prawo bankowe jedno ze świadczeń należnych kredytodawcy w związku z udzieleniem kredytu. W przedmiotowej sprawie nie ma żadnych wątpliwości co do tego, że w czasie kontroli w ulotce będącej przedmiotem niniejszego postępowania Bank podając oprocentowanie kredytu nie posługiwał się rzeczywistą roczną stopą oprocentowania. Rozpatrując przedmiotową sprawę należy jednakże rozważyć dokonaną przez ustawodawcę zmianę w ustawie o kredycie konsumenckim. Jak wspomniano, art. 3 ust. 2 pkt 5 ustawy o kredycie konsumenckim wyłączył stosowanie ustawy o kredycie konsumenckim dla kredytów konsumenckich przewidujących limit zadłużenia pożyczek i kredytów odnawialnych w rachunku oszczędnościowo-rozliczeniowym lub w innych rachunkach oszczędnościowych innych niż rachunki kredytowe. Bank wobec powyższego od dnia 28.09.2003r. nie jest zobowiązany do przestrzegania zapisów art. 16 ustawy o kredycie konsumenckim co do kredytów określonych w art. 3 ust. 2 pkt 5 ww. ustawy. Jakkolwiek nie można przyjąć, iż w dniu kontroli zachowanie Banku było zgodne z zapisami ustawy o kredycie konsumenckim to od dnia 28.09.2003r. nie może być już spełniona przesłanka bezprawności jego działania, konieczna dla stwierdzenia praktyki naruszającej zbiorowy interes konsumentów, a zachowanie BPH PBK S.A. stało się dozwolone.

W przedmiotowej sprawie nie zaszła wobec powyższego jedna z koniecznych przesłanek aby uznać zachowanie przedsiębiorcy za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów - bezprawne działanie przedsiębiorcy, dlatego należało orzec jak w punkcie II sentencji.

Bankowi zarzucono również podejmowanie bezprawnych działań noszących znamiona praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, co może stanowić naruszenie art. 23 a ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, w ten sposób, że w „Regulaminie kredytowania dla osób fizycznych w Banku Przemysłowo-Handlowym PBK S.A.” (dalej jako Regulamin, karta nr 47 do nr 48), BPH PBK S.A. stosuje postanowienie wzorca umownego, które zostało wpisane do rejestru postanowień wzorców umów, uznanych za niedozwolone tj.: „*Sądem właściwym dla rozpatrywania wszelkich sporów mogących wynikać z umowy zawartej pomiędzy Bankiem, a Kredytobiorcą jest sąd miejscowo właściwy dla Oddziału Banku, w którym zawarto umowę.*” Jak to już wspomniano art. 23 a ust. 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów stanowi, że za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów uważa się w szczególności stosowanie postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców

umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ k.p.c. Przez stosowanie niedozwolonych postanowień umownych rozumieć należy realizowanie zawartej umowy w oparciu o zakazane postanowienia. Posługiwanie się postanowieniem, które zostało wpisane do rejestru niedozwolonych postanowień umownych, po uznaniu go przez Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów za niedozwolone, jest zakazane z mocy prawa. Rozpatrując przedmiotową sprawę, w pierwszym rzędzie należy wziąć pod uwagę zapisy art. 385 § 1 k. c., który stanowi, że w razie sprzeczności treści umowy z wzorcem umowy strony są związane umową. W toku postępowania Bank podniósł, że celowo przyjął rozwiązanie polegające na tym, że zapisy regulaminu w stosunku do klientów – konsumentów są wyłączane przez zapisy zawarte w umowie („Sądem właściwym dla rozpatrywania sporów, mogących wyniknąć na tle stosowania niniejszej umowy w tym spraw o nadanie klauzuli wykonalności bankowemu tytułowi egzekucyjnemu jest sąd miejscowo właściwy dla miejsca zamieszkania Pożyczkobiorcy lub sąd właściwy dla siedziby Oddziału BPH PBK S.A., który udzielił pożyczki.”). Okoliczność powyższą potwierdzają przedstawione przykładowe umowy o „pożyczkę dyskontową” oraz przedstawiony wzorzec umowy (karty nr 35 do nr 46 *verte* oraz nr 64 do nr 70). W związku z powyższym podzielić zatem należy argumentację Banku, o tym, że ww. zapis nie dotyczy konsumentów, gdyż ich prawa i obowiązki w przedmiotowym zakresie reguluje umowa.

Zgodnie z art. 105 § 1 k.p.a., gdy postępowanie z jakiegokolwiek przyczyny stało się bezprzedmiotowe, organ administracji wydaje decyzję o umorzeniu postępowania. Przytoczony powyżej zarzut stosowania przez Bank praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów dotyczy stosowania postanowienia wzorca umownego, które zostało wpisane do rejestru postanowień wzorców umów, uznanych za niedozwolone. Zarzut ten nie znajduje uzasadnienia w okolicznościach faktycznych sprawy, gdyż zarzucane Bankowi działanie nie odnosi się do konsumentów dotycząc regulaminu, którego zapisy, w przypadku umów zawieranych z konsumentami, wyłączane są przez regulacje umowne. Należy więc uznać, iż prowadzenie postępowania przeciwko BPH PBK S.A. pod tym zarzutem jest bezprzedmiotowe. Spełniona została zatem przesłanka umorzenia postępowania określona w art. 105 § 1 k.p.a. W związku z powyższym należało orzec jak w punkcie III sentencji.

Zgodnie z art. 23 c ust. 2 ustawy z dnia 15 grudnia 2000r. o ochronie konkurencji i konsumentów Organ Antymonopolowy w decyzji o uznaniu praktyki za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów może określić środki usunięcia trwających skutków naruszenia zbiorowych interesów konsumentów w celu zapewnienia wykonania nakazu zaniechania jej stosowania. W wyniku analizy przedstawionych przez Bank dokumentów stwierdzić należy, że część z koniecznych zmian jest już wprowadzana – świadczy o tym nowy wzorzec umowy oraz treść zawartych umów. BPH PBK S.A. powinien jednakże z dniem otrzymania decyzji wprowadzić zmiany we wzorcu „umowy o pożyczkę dyskontową” mające na celu dostosowanie wzorca umownego do wymogów wynikających z ustawy o kredycie konsumenckim poprzez umieszczenie w treści umów informacji wskazanych w pkt I *tiret* pierwsze i drugie niniejszej decyzji i następnie stosować zmienione wzorce umowne przy zawieraniu nowych umów tak, aby przedmiotowa informacja znalazła się w nowych umowach.

Stąd należało orzec jak w punkcie IV sentencji decyzji.

Art. 100 e ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów umożliwia Organowi Antymonopolowemu nadanie decyzji w całości lub w części rygoru natychmiastowej wykonalności, jeżeli wymaga tego ważny interes konsumentów. W przedmiotowym przypadku ważny interes konsumentów oznacza przede wszystkim prawo konsumenta do informacji. Umowy, których postanowienia poddano kontroli mają za zadanie uregulować prawa i obowiązki stron umowy kredytowej także w przypadku przedterminowej spłaty kredytu przez konsumenta jak również poinformować go o łącznej kwocie wszystkich kosztów opłat i prowizji, do których zapłaty jest zobowiązany. Zważywszy, że ww. informacje dotyczą okoliczności, które mają wpływ na zawarcie oraz realizację już zawartej umowy kredytowej - zasadne jest, żeby konsument przedmiotową informację otrzymywał jak najwcześniej i w sposób, który nie pozostawi żadnych wątpliwości co do pełnego zakresu przysługujących mu uprawnień i obciążających go obowiązków.

Z uwagi na wskazane powyżej zagrożenie ważnego interesu konsumentów, nadanie decyzji rygoru natychmiastowej wykonalności jest uzasadnione.
Wobec powyższego orzeka się jak w pkt V sentencji.

Zgodnie z art. 75 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, Organ Antymonopolowy rozstrzyga o kosztach w drodze postanowienia, które może być zamieszczone w decyzji kończącej postępowanie. W myśl art. 72 ww. ustawy, jeżeli postępowanie zostało wszczęte z urzędu i w jego wyniku Organ Antymonopolowy stwierdził naruszenie przepisów ustawy, przedsiębiorca, który dopuścił się tego naruszenia, zobowiązany jest ponieść koszty postępowania.

Postępowanie w sprawie stosowania przez BPH PBK S.A. praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów zostało wszczęte z urzędu. W wyniku tego postępowania Organ Antymonopolowy w punkcie I sentencji decyzji stwierdził naruszenie przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Kosztami niniejszego postępowania dla Organu Antymonopolowego, są wydatki w wysokości 49 zł związane z korespondencją pomiędzy Organem Antymonopolowym, a Bankiem. W związku z powyższym Organ Antymonopolowy postanowił obciążyć BPH PBK S.A. kosztami postępowania w wysokości 49 zł (słownie złotych: czterdzieści dziewięć).
Stąd należało orzec jak w punkcie VI sentencji.

Koszty niniejszego postępowania przedsiębiorca obowiązany jest wpłacić na konto Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Warszawie w NBP o/o Warszawa Nr 51101010100078782231000000, w terminie 14 dni od dnia uprawomocnienia się niniejszej decyzji.

Na postanowienie zawarte w punkcie VI niniejszej decyzji, na podstawie art. 78 ust. 6 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w związku z art. 479²⁸ § 1 pkt 2 k.p.c. przysługuje zażalenie do Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów - Delegatury Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Katowicach w terminie tygodnia od dnia doręczenia.

Stosownie do treści art. 78 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w związku z art. 479²⁸ § 2 k.p.c. – od niniejszej decyzji przysługuje odwołanie do Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, w terminie dwutygodniowym od dnia jej doręczenia, za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów – Delegatury Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Katowicach.

Dyrektor Delegatury
Urzędu Ochrony Konkurencji
i Konsumentów w Katowicach
Alicja Kral